

En idrottsrörelse för alla?

Geografiska analyser prövar den svenska idrottsrörelsens självbild och ger nya frågor om idrottens bidrag till folkhälsa

Jonas Arnoldsson, Andreas Linderyd

Jonas Arnoldsson, analytiker, Riksidrottsförbundet. E-post: Jonas.Arnoldsson@rfsisu.se
Andreas Linderyd, ek dr, FoU-ansvarig Riksidrottsförbundet, affilierad forskare på Centrum för mångvetenskaplig forskning om religion och samhälle (CRS), Uppsala universitet.
E-post: Andreas.Linderyd@rfsisu.se

Nya analyser av idrottsrörelsen i Sverige visar på ett ojämnt deltagande. Vi kan också säga mer än tidigare om vad som kännetecknar de hushåll varifrån relativt många, respektive få, barn och ungdomar idrottar, detta genom att med större precision mäta föreningsdeltagande på stadsdelsnivå i landets kommuner. Artikeln bidrar med viktig kunskap om vad som kan krävas i strävan att öka graden av aktivitet och rörelse – och säkerställa jämlika hälsoförutsättningar – hos barn och ungdomar i dagens Sverige.

Studies of children and youth within the Swedish sports movement show an unequal participation. By investigating on a residential area level – which has not been done earlier – we have gained more insights about households and municipalities in which many as well as few children are engaged in a civil society sports organization. Hence, the article provides important data to the discussion on physical activity among children and youth and how to contribute to equal health within the Swedish society.

1. Inledning

På frågan ”vad bostadsområdet säger om vårt idrottande” har vi aldrig riktigt kunnat svara – i varje fall inte med precision. Nya mätningar har dock kommit att ge tydligare insikter om hur ett deltagande påverkas av var i landet du bor. Idrottsrörelsen har en svår uppgift i sin goda strävan att locka alla barn och unga till någon av förenings-Sveriges många idrotter.

Under senare år har såväl Riksidrottsförbundet (RF) och de 72 medlemsförbunden som samhället i stort uppmärksammat frågor om inkludering och jämlikhet inom idrotten. Detta har sammanfallit med att kunskapen om hur representationen inom föreningsidrotten ser ut har ökat. Det är sedan tidigare känt att det finns ett samband mellan socioekonomiska förhållanden och deltagande i svensk föreningsidrott på individnivå¹ och aktivitetsnivån är generellt högre i ekonomiskt mer välmående kommuner.² Däremot har kunskapen om skillnader inom kommunerna varit begränsad. Nya analyser, baserade på deltagare i den barn- och ungdomsidrott som stöttas med ansevärd offentlig stöd varje år, kompletterar nu kunskapsläget och visar på vikten av att förstå hur geografiska och sociodemografiska aspekter påverkar barn och ungdomars möjligheter att tillgodogöra sig organiserad fysisk aktivitet i föreningsform.

Denna artikel bygger på två studier som båda knyter an till frågor om inkludering, delaktighet och deltagande i den svenska idrottsrörelsen. Den första är en kvantitativ studie som analyserar barn och ungdomars deltagande i föreningsidrott utifrån bostadsområde. Denna studie redovisas relativt detaljerat i nästa avsnitt. Den andra studien är en kvalitativ studie som undersöker strategiska vägval i specialidrottsförbundens pågående arbete för att skapa en mer inkluderande idrottsrörelse. Studien genomfördes 2021 och inbegrep dokumentstudier och intervjuer med företrädare i olika roller inom fem specialidrottsförbund; basket, innebandy, ridsport, simidrott och skateboard.³

I nästa avsnitt presenteras den kvantitativa studien. Denna visar på ett starkt samband mellan invånarnas socioekonomiska status och graden av idrottande bland barn och ungdomar där särskilt flickor i socioekonomiskt svagare områden är underrepresenterade i föreningarna. I det sista avsnittet är de fem specialidrottsförbunden utgångspunkt i framlyftandet av möjligheter och utmaningar som vi ser att idrottsrörelsen nu står inför.

2. Analyser av unika deltagare i LOK-stödet på stadsdelnivå

Det statliga lokala aktivitetsstödet (LOK-stödet) har funnits sedan 1971. Ett genomsnittligt år erhåller cirka 10 000 idrottsföreningar stöd för totalt cirka 5,5 mil-

1. Larsson, B. (2019). ”Ungas idrottande – inte bara en klassfråga”, s. 29.

2. Norberg, J. R. (2019). ”Idrotten och (o)jämlikheten – en introduktion”, s. 8.

3. Linderyd, A & Leon Rosales, R. (2022). *Idrottsrörelsen som demokratiskola*.

joner gruppaktiviteter med uppemot 60 miljoner deltagartillfällen. Föreningarna erhåller tillsammans närmare 600 miljoner kronor i stöd årligen. LOK-stödsdata utgör en viktig källa till kunskap om föreningsidrottens utveckling. Historiskt har antal deltagartillfällen, som kan brytas ner på kön och åldersspann, frekvent använts för att säga något om storleken och spridningen på barn och ungdomars deltagande i föreningsidrotten. Antal deltagartillfällen per capita har också kunnat jämföras mellan olika kommuner för att analysera geografiska skillnader.⁴

Eftersom föreningarnas redovisning av gruppaktiviteter ursprungligen gjordes med handskrivna papperslistor har det i praktiken inte varit möjligt att sammanställa alla personuppgifter (avseende deltagare och ledare). Det har inte heller varit möjligt att exempelvis räkna antalet unika deltagare i LOK-stödet. På senare år har administrationen av LOK-stödet successivt digitaliserats och sedan hösten 2020 är det obligatoriskt med så kallad digital närvaroregistrering. Riksidrottsförbundet kan därmed göra en fullständig förteckning över deltagarna i den föreningsverksamhet som beviljats LOK-stöd. 2021 är det första, och hittills enda hela kalenderår, som dessa uppgifter finns tillgängliga för.

Syftet med de analyser vi här redovisar är att ge en tydligare bild av vilka barn och ungdomar som är en del av den svenska föreningsidrotten – och vilka som inte är det. Genom att undersöka LOK-deltagandet på stadsdels-/områdesnivå i kombination med annan information om områdena kan vi säga mer än tidigare om vad som generellt kännetecknar de hushåll varifrån relativt många, respektive få, barn och ungdomar deltar.⁵ Detta är en viktig kunskap för idrottsrörelsen självt. Och för andra intressenter, inte minst inom offentlig verksamhet, som vill förstå vad som nu kan krävas för att med större träffsäkerhet verka för ökad aktivitet och rörelse hos barn och ungdomar i dagens Sverige.

2.1 Data

Vår undersökning avser deltagare i minst en idrottsaktivitet, för vilken en idrottsförening sökte och erhöll statligt LOK-stöd 2021. För att vara LOK-stödsberättigade ska deltagarna vara i åldrarna 7–25 alternativt 26 år eller äldre i det fall de har en funktionsnedsättning. I detta fall har data begränsats till deltagare i åldrarna 7–25 år.⁶ Totalt omfattar förteckningen enligt ovan 920 162 individer.

För att koppla deltagarna till geografiskt område används den rikstäckande

4. Se exempelvis Norberg, J. R. (2019), s. 8.

5. Mer information om den aktuella studien ges i Arnoldsson, J. (2023). ”Socioekonomi påverkar ungas idrottande – Ny metod för att förstå skillnader i deltagande mellan landets bostadsområden”.

6. Vilket för LOK-året 2021 innebär personer födda mellan 1996 och 2014. 54 individer exkluderas eftersom uppgift om kön saknas. Förteckningen har kvalitetssäkrats mot den officiella LOK-statistiken per 2023-01-03, där det framgår hur mycket stöd som beviljats respektive förening, uppdelat på SF-idrott och termin, och hur många godkända aktiviteter och deltagartillfällen stödet baseras på. Kontrollen visade att förteckningen innehåller fel som inte kunnat åtgärdas motsvarande 0,02 procent av den totala LOK-stödsverksamheten 2021, vilket får anses försumbart i detta sammanhang.

områdesindelningen Regionala statistikområden (RegSO). RegSO delar in Sverige i 3 363 områden och gränserna är dragna så att de i möjligaste mån följer gator, vattendrag, järnvägar och andra naturliga barriärer.⁷ Deltagarnas folkbokföringsadresser har inhämtats baserat på personnummer. Adresserna har därefter med Statistikmyndighetens SCB:s hjälp kodats till RegSO-område.⁸ Här uppstod ett bortfall på 9 962 individer (1 %) på grund av att deras adresser inte kunde kodas till ett RegSO-område. Det underlag som använts i analyserna består därför av totalt 910 200 individer ("deltagarna"). För varje deltagare finns uppgifter om ålder, kön och adress som kodats till RegSO-område.

Därutöver används data för RegSO-områdena, och den har inhämtats från Statistikmyndigheten SCB. Det handlar dels om antalet invånare i åldrarna 7–25 (födda 1996–2014) per 2021–11–01, dels om andelen invånare (alla åldrar) med utländsk respektive svensk bakgrund⁹ 2021. Dessutom används ett socioekonomiskt index som Statistikmyndigheten SCB och Delegationen mot segregation tog fram 2021 på uppdrag av regeringen.¹⁰ Indexet syftar till att belysa hur olika områden förhåller sig till varandra avseende socioekonomisk standard och baseras på tre indikatorer, som avser inkomst, utbildning respektive arbetsmarknadsposition.¹¹ Baserat på indexet har SCB och Delmos även definierat fem områdestyper (Tabell 1).¹²

Tabell 1. Områdestyper

Områdestyp	Benämning	Antal RegSO-områden
1	Områden med stora socioekonomiska utmaningar	158
2	Områden med socioekonomiska utmaningar	289
3	Socioekonomiskt blandade områden	847
4	Områden med goda socioekonomiska förutsättningar	1 763
5	Områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar	306

7. RegSO baseras på demografiska statistikområden, se Statistikmyndigheten SCB. "DeSO – Demografiska statistikområden". Webbsida.

8. Här uppstod ett bortfall på 9 962 individer (1 %) på grund av att deras adresser inte kunde kodas till ett RegSO-område.

9. Personer med utländsk bakgrund definieras som personer som är utrikes födda, eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Personer med svensk bakgrund definieras som personer som är födda i Sverige med två inrikes födda föräldrar eller en inrikes född och en utrikes född förälder.

10. Statistikmyndigheten SCB (2020). Rikstäckande områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation.

11. Variabeln avseende inkomst är Andel personer med låg ekonomisk standard. Variabeln avseende utbildning är Andel personer med förgymnasial utbildning. Variabeln avseende arbetsmarknadsposition är Andel personer som har haft ekonomiskt bistånd i minst tio månader och/eller har varit arbetslösa längre än sex månader.

12. Delegationen mot segregation/Delmos (2021). *Segregation i Sverige*, Bilaga 2; De värden för indexet och områdestyper som använts avser 2020.

2.2 Metod

Vår metod för att jämföra antalet LOK-deltagare mellan olika områden är konstruerad i avsikt att ta hänsyn till att åldersstrukturen i befolkningen i RegSO-områdena varierar. Detta är relevant eftersom antalet LOK-deltagare generellt sett är mycket högre i den nedre delen av åldersspannet 7–25, än i den högre.¹³ Därför beräknar vi ett mått som anger den procentuella avvikelsen mellan ”förväntat” och faktiskt antal LOK-deltagare för varje område. Det förväntade antalet LOK-deltagare utgår från att lika stor andel av alla områdenas invånare i olika åldrar är LOK-deltagare. Först beräknas därför andel LOK-deltagare (antal LOK-deltagare genom antal invånare) för åldersgrupperna 7–9, 10–12, 13–16, 17–20 och 21–25 för hela populationen.¹⁴ Därefter beräknas förväntat antal LOK-deltagare för varje RegSO-område och åldersgrupp, genom att kvoterna för hela populationen multipliceras med motsvarande invånarantal i varje område. Slutligen beräknas förväntat antal LOK-deltagare 7–25 år för områdena, genom att värdena för åldersgrupperna summeras. Hela denna procedur görs separat för flickor och pojkar.

Denna bearbetning ger alltså ett förväntat antal LOK-deltagare 7–25 år, ett för flickor och ett för pojkar, för varje RegSO-område. Dessa antal har sedan jämförts med de *faktiska* antalen LOK-deltagare. För denna jämförelse beräknas den procentuella avvikelsen enligt följande: *Procentuell avvikelse = (Faktiskt antal – Förväntat antal) / Förväntat antal*.¹⁵

Ovan metod resulterar i två värden (för flickor respektive pojkar) för den procentuella avvikelsen mellan förväntat och faktiskt antal LOK-deltagare för samtliga 3 363 RegSO-områden. För att illustrera sambanden mellan dessa värden (LOK-deltagandet) och områdenas egenskaper, i form av invånarnas socioekonomiska status och andel med svensk/utländsk bakgrund, aggregerar vi områdena på två olika sätt. När det gäller det socioekonomiska indexet drar vi nytta av de områdestyper som är framtagna, och beräknar den procentuella avvikelsen mellan förväntat och faktiskt antal LOK-deltagare aggregerat för samtliga RegSO-områden inom respektive av de fem områdestyperna. För svensk/utländsk bakgrund skapar vi fem lika stora grupper av områden utifrån andel med utländsk bakgrund, så att den femtedel områden med högst andel invånare med utländsk bakgrund hamnar i grupp 1 och vice versa (Tabell 2).

13. Antalet LOK-deltagare 2021 var högst bland 11-åringarna (cirka 85 000) för att sedan sjunka för varje åldersgrupp; 15-åringarna var 56 000, 20-åringarna 19 000 och 25-åringarna 11 000.

14. Anledningen till att ettåriga åldersgrupper använts är att SCB inte lämnar ut befolkningsciffrorna per RegSO-område för ettåriga åldersgrupper (uppdelat på kön), då antalen i vissa fall blir så låga att de skulle behöva maskeras av sekretesskäl.

15. Ett räkneexempel: Om det förväntade antalet LOK-deltagande flickor 7–25 år i ett område var 200 och det faktiska antalet 160, blir avvikelsen -20 procent ($(160-200)/200$); vi har ett ”underskott” av LOK-deltagande flickor i området på 20 procent.

Tabell 2. Områdesgrupper utifrån andel invånare med utländsk bakgrund

Grupp	Antal RegSO-områden	Antal invånare	Andel invånare med utländsk bakgrund
1	673	2 420 796	56 %
2	672	2 352 605	27 %
3	673	2 163 315	18 %
4	672	1 840 654	13 %
5	673	1 674 956	8 %

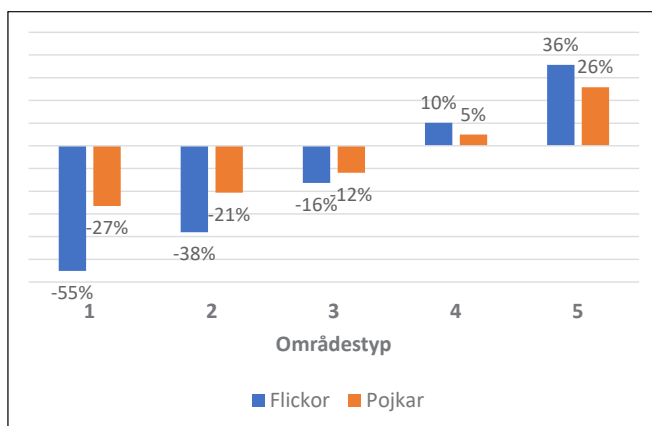
2.3 Resultat

De 910 200 LOK-deltagarna 2021 utgörs av 56 procent pojkar och 44 procent flickor. En del av denna skillnad, men inte hela, kan förklaras med att pojkarna var något fler än flickorna totalt sett i befolkningen (52 procent pojkar och 48 procent flickor i åldrarna 7–25).

Den procentuella avvikelser mellan det förväntade och faktiska antalet LOK-deltagare (fortsättningsvis ”avvikelsen”) per RegSO-område varierar mellan -91 och +248 procent för flickorna och mellan -89 och +64 för pojkarna. Standardavvikelsen är 29 procent för flickorna och 20 procent för pojkarna. Detta innebär att det är relativt stora variationer mellan olika områden och särskilt för flickorna.

Figur 1 visar avvikelser mellan förväntat och faktiskt antal LOK-deltagare för flickor respektive pojkar i de fem områdestyperna.

Figur 1. Procentuell avvikelse för antal LOK-deltagare* per områdestyp**

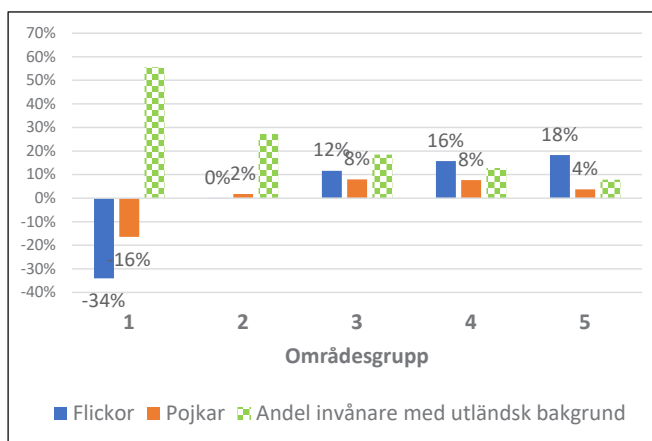
* Den procentuella avvikelser mellan förväntat och faktiskt antal LOK-deltagare 2021.

** 1 = områden med stora socioekonomiska utmaningar, 2 = områden med socioekonomiska utmaningar, 3 = socioekonomiskt blandade områden, 4 = områden med goda socioekonomiska förutsättningar och 5 = områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar.

Figur 1 visar att områden av områdestyp 1, 2 och 3 tillsammans har ett underskott av LOK-deltagare, medan områden av områdestyp 4 och 5 har fler LOK-deltagare än förväntat. Sambandet kan beskrivas som linjärt; ju bättre socioekonomiska förutsättningar, desto fler LOK-deltagare. Det kan också utläsas att skillnaderna mellan områdestyperna är särskilt stora för flickorna.

I Figur 2 jämför vi på motsvarande sätt avvikelser mellan förväntat och faktiskt antal LOK-deltagare för flickor respektive pojkar i de fem områdesgrupperna baserade på andel invånare med utländsk bakgrund.

Figur 2. Procentuell avvikelse för antal LOK-deltagare* per områdesgrupp**

* Den procentuella avvikelser mellan förväntat och faktiskt antal LOK-deltagare 2021.

** RegSO-områdena indelade i fem lika stora grupper (samma antal områden) utifrån en rangordning baserad på andel invånare med utländsk bakgrund.

Figur 2 visar att områdesgrupp 1, alltså den femtedel av RegSO-områdena med högst andel invånare med utländsk bakgrund, har ett betydande underskott av LOK-deltagare. I områdesgrupp 2, där andelen invånare med utländsk bakgrund totalt sett (27 %) är ungefär i nivå med riket i stort, är antalet LOK-deltagare i princip det förväntade. Områdesgrupp 3–5, som alltså har en överrepresentation av invånare med svensk bakgrund jämfört med riket i stort, har fler LOK-deltagare än förväntat. Precis som i jämförelsen mellan områdestyperna baserade på socioekonomiska förutsättningar (Figur 1) är skillnaderna i LOK-deltagande större för flickorna än för pojkarna.

3. Diskussion

Det är sedan tidigare känt att föreningsidrotten når barn och ungdomar med olika bakgrund och förutsättningar i olika utsträckning. Den geografiska ana-

lysen av idrottande i olika delar i kommuner bekräftar och fördjupar nu bilden av en ojämlikhet. Framför allt visar den på betydelsen av den lokala kontexten och att föreningsidrotten lyckas sämst där den kan behövas som mest. Detta är problematiskt ur flera perspektiv. Att utöva idrott i en förening är förknippat med en rad hälsofördelar – såväl fysiologiska som psykologiska¹⁶ – och ett ojämlikt deltagande innebär ojämlika hälsoförutsättningar för befolkningen. Detta är ett problem för idrottsrörelsen. Men även för samhället i stort – inte minst offentlig verksamhet som bidrar med ett betydande stöd med folkhälsopolitiska förtecken. Å andra sidan kan detta nya sätt att analysera svensk barn- och ungdomsidrott bidra till fortsatt kunskapsutveckling om sambandet mellan idrottsdeltagande, socioekonomi och geografisk uppväxtmiljö – och i förlängningen till att mer effektiva insatser kan sättas in för att skapa mer jämlika möjligheter för barn och ungdomar att delta.

Hur ser då idrottsrörelsen på denna utmaning? Till att börja med ger den övergripande strategi för rörelsens utveckling som RF-stämman beslutat om – Strategi 2025 – uttryck för insikt och erkännande av problematiken. En ambition är att medlemmarna ska vara en slags spegel av Sveriges befolkning, och att ”möjligheten att träna, tävla och engagera sig i en förening [inte ska vara] beroende av individens ekonomiska förutsättningar eller var man bor”.¹⁷ För att alla ska känna sig välkomna behöver idrottsrörelsen ”göra en resa mot inkludering av grupper som i dagens samhälle inte ses som norm.”¹⁸ Det är i detta avseende glädjande att företrädare för basketboll, innebandy, ridsport, simidrott och skateboard identifierar goda möjligheter att motverka negativa effekter av den segregation som brett ut sig. Och idrottsrörelsen som helhet – manifesterat i strategi 2025 – tycks ha en stark vilja att bekämpa ojämlika förhållanden, att göra mer för att fler barn och unga ska få tillgång till hälsofrämjande aktiviteter.¹⁹

Ett arbete med inkludering och segregation är förenat med utmaningar. Ovan nämnda studier ger värdefull kunskap men leder också till ett antal svåra frågeställningar för idrottsrörelsen. Det handlar om strategiska vägval och förväntningar som säkert både kan upplevas som rimliga och orimliga. Nedan lyfter vi fram vad vi ser som särskilt angeläget att adressera och hantera:

De allt högre kostnaderna för att idrotta i förening. Inträdesbiljetten i form av medlemsavgift och träningsavgift kanske inte är mest avgörande. Men på lägret är inte alla med. Där står det klart att alla inte har råd att betala resan och de kringkostnader som är förenade med det upplägg som föreningar ofta väljer.

16. Faskunger, J. m.fl. (Red.) (2017). *Idrottens samhällsnytta*.

17. Riksidrottsförbundet (2021), s. 14.

18. Ibid.

19. Linderyd, A. & Leon Rosales, R. (2022).

Utifrån ett ekonomiskt perspektiv är en samverkan mellan ideella och offentliga verksamheter viktigt för att få fler deltagare. Inom idrotterna basket, innebandy, ridsport, simidrott och skateboard hade åtskilliga inte idrottat om det inte vore för att kommunen på orten subventionerar denna verksamhet. Andra gånger är det näringslivet som möjliggör resurserna och att de som tidigare inte känt sig hemma eller ens upptäckt den organiserade idrotten lockas till verksamheten.

Komma bort från tillfälliga lösningar. Regeringen har det senaste årtiondet via RF gjort flera satsningar i syfte att bättre nå olika målgrupper; allt från nyanlända och asylsökande till invånare i segregerade områden.²⁰ Med start 2023 avsätter regeringen 100 miljoner per år i syfte att främja idrottsverksamhet för barn och unga i så kallade ”utsatta områden”.²¹ Riksidrottsförbundet, som fördelar dessa medel, kallar projektet för ”idrottsklivet”. Projekt likt detta ger nödvändiga resurser och förutsättningar för att ta sig an viktigt utvecklingsarbete. Å andra sidan finns det en risk att nödvändiga långsiktiga utvecklingsarbeten reduceras till just projektarbeten som inte förblir mer än tillfälliga ”satsningar”. Det finns alltså en överhängande risk att en struktur byggs upp som i allt väsentligt är beroende av – och troligen inte består utan – ständigt öronmärkta offentliga anslag.²² Detta i åtanke vill vi hävda att arbetet med inkludering är dömt att misslyckas om det endast blir ett projekt ”vid sidan av” ordinarie verksamhet. Ett framgångsrikt förändringsarbete kräver uthållighet. Det kan inte enbart inriktas på att angripa symptomen – i det här fallet det lägre idrottsdeltagandet i socioekonomiskt utmanade områden – utan att samtidigt leta efter roten till problemet. Även om socioekonomiska förutsättningar säkert har ett betydande förklaringsvärde för barn och ungdomars deltagarmönster så måste en idrottsrörelse som vill vara till för alla även rikta blicken mot sig själv och fundera på vilka trösklar som den själv har mandat och möjlighet att påverka.²³

Ovana att tala om en segregerad idrottsrörelse. Sverige är i framkant när det gäller jämställdhetsfrågor. Vi har ett språk för jämställdheten och det finns en utbredd kunskap om (o)jämställdhetens konsekvenser och moraliska problematik. Mot denna bakgrund är det inte överraskande att inkludering ofta beskrivs i termer av jämställdhet. Att många av idrottens företrädare talar om vikten av att inkludera fler tjejer i verksamheten och hur de går till väga för att detta ska bli möjligt. Detta är mycket positivt. Men vi kan också se att det saknas ett språk och en erfarenhet att tala om det segregerade Sverige. Om strukturerna och mekanismerna som skapar segregation. I sådana sammanhang gäller det att skapa miljöer där deltagare känner sig bekväma med att tala om inkludering i vidare bemärkelse än

20. Arnoldsson, J. (2019). *Idrott för nyanlända 2015–2018*.

21. Regeringen (2023). *100 miljoner kronor till att utveckla idrottsverksamhet i utsatta områden*.

22. Lindström, J. & Mickelsson Blomqvist, T. (2022). *En match utöver det vanliga: Om ett kunskapsbaserat arbetsätt i idrottsvaga områden*.

23. Jfr Wolf-Watz, O. (2023). ”Idrottens insatser för att motverka segregation”.

jämställdhet. Samtalet om inkludering – uppsidorna, konflikterna, kulturkrockarna, rädslan för att uttala sig “fel och pinsamt” och mycket annat – behöver vara ständigt pågående. Och ett självklart inslag i idrottsrörelsens värdegrundsarbete.

Realistiska förväntningar på civilsamhällets bidrag. Det går att beskriva det i termer av ett egenintresse: När inte idrotten ut som förut minskar poolen av deltagare. Någon av dessa kanske är världsstjärnan som aldrig fick chansen. Ju färre som deltar – och ges bra förutsättningar – desto färre medaljer, är ett sätt att tolka det omvärldsläge som idrottsrörelsen redan befinner sig i. Men med detta sagt kan inte idrotten – eller andra aktörer i civilsamhället – ensamt lösa stora segregationsproblem. Detta är ju en del av samhället där människor engagerar sig frivilligt, och även om färskva undersökningar visar på idrottsrörelsens stora beredskapsvilja²⁴ kan man inte helt och hållet förlita sig på människors välvilja och ideella kraft. Här behövs både mer av samarbete och realistiska förväntningar på vad som är möjligt att åstadkomma.²⁵

Samhällskontraktet och idrottsrörelsens målkonflikter. Det går inte att bortse från uppenbara målkonflikter i arbetet med inkludering. Eller en spänning inom rörelsen i synen på samhällsnytta. Inkludering framstår som viktigt, ingen säger annat. Det motiveras också med ord som legitimitet och överlevnad. Att idrottsrörelsen måste bredda sig för att bli en ”spegel av det samhälle vi lever i” och fortsatt uppnå skattebetalarnas förtroende. Samtidigt finns det starka röster som vill att mer av de offentliga medlen riktas mot den så kallade kärnverksamheten, till själva idrottsutövandet. I strävan att bli mer inkluderande kan vi dessutom se en risk att föreningar förstärker snarare än motverkar en ”vi-och-dem-mentalitet”. Inom förbunden talas det ibland närmast självvironiskt om hur den egna rörelsen domineras av en vit medelklass. I ljuset av detta förhållande vill vi uppmuntra att kritiken av faktiska förhållanden kombineras med ett gediget utvecklingsarbete – och att detta arbete strävar efter såväl brobyggande som en breddning av den egna rörelsens bas. Vi tror inte att det räcker att arbeta som tidigare. Sverige har förändrats under de senaste decennierna och det är uppenbart att idrottsrörelsen behöver hitta formerna och aktiviteterna som svarar upp mot den nya demografin. Det behövs ett fortsatt utforskande om hur detta ska bli möjligt och att idrottsrörelsen på vägen inte sveps in i ohanterliga och alldeles för resursslukande nationella och lokala samhällskontrakt. Här behövs nyfikenhet, kunskap och en lyhördhet för målkonflikter som uppstår.

Det finns gränser för vad idrottsrörelsen mäktar med och det handlar inte om att ersätta ett statligt och kommunalt ansvar. Men det gäller också att se potentialen i inkluderingsarbetet. Att detta inte står i motsats till en kärnverk-

24. Karlsson, Rahm, Andersen, Lundgren & Hvenmark (kommande). Centrum för civilsamhällesforskning, Marie Cederschiöld högskola.

25. Jämför Ekholm, D. & Dahlstedt, M. (2023). ”Idrott som politiskt verktyg – En problematisering”.

samhet utan är ett arbete som i förlängningen – om det tas på allvar – kan leda till många nya medlemmar och en ökad trovärdighet i den uttalande strävan att vara för en gemenskap för alla. Skulle idrottsrörelsen lyckas bidrar den också till andra värden, däribland en bättre och mer jämlik folkhälsa.

Referenser

- Arnoldsson, J. (2019). *Idrott för nyanlända 2015–2018: En rapport om verksamhet, uppföljning och forskning inom satsningen*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Arnoldsson, J. (2023). ”Socioekonomi påverkar ungas idrottande – Ny metod för att förstå skillnader i deltagande mellan landets bostadsområden” i Centrum för idrottsforskning, *Idrott och segregation – om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle*. Rapport 2023:2.
- Delegationen mot segregation/Delmos (2021). *Segregation i Sverige: Årsrapport 2021 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling*, Bilaga 2. Flemingsberg: Delegationen mot segregation/Delmos.
- Eckholm, D. & Dahlstedt, M. (2023). ”Idrott som politiskt verktyg – En problematisering” i Centrum för idrottsforskning, *Idrott och segregation – om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle*. Rapport 2023:2.
- Faskunger, J. & Sjöblom, P. (Red.) (2017). *Idrottens samhällsnytta: En vetenskaplig översikt av idrottsrörelsens mervärden för individ och samhälle*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Karlsson M, Rahm L, Andersen R, Lundgren L & Hvenmark J. (Kommande). Centrum för civilsamhällsforskning, Marie Cederschiöld högskola.
- Larsson, B. (2019). ”Ungas idrottande – inte bara en klassfråga” i Centrum för idrottsforskning, *Idrotten och (o)jämligheten*. Rapport 2019:2.
- Linderyd, A. & Leon Rosales, R. (2022). *Idrottsrörelsen som demokratiskola: Interna och externa förväntningar i arbetet med inkludering och segregation*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Lindström, J. & Mickelsson Blomqvist, T. (2022). *En match utöver det vanliga: Om ett kunskapsbaserat arbetssätt i idrottsvaga områden*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Norberg, J. R. (2019). ”Idrotten och (o)jämligheten – en introduktion” i Centrum för idrottsforskning, *Idrotten och (o)jämligheten*. Rapport 2019:2.
- Regeringen (2022). ”100 miljoner kronor till att utveckla idrottsverksamhet i utsatta områden”. Webbsida. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/03/100-miljoner-kronor-till-att-utveckla-idrottsverksamhet-i-utsatta-omraden/> (Hämtad 25 april 2023.)
- Statistikmyndigheten SCB. ”DeSO – Demografiska statistikområden”. Webbsida. <https://scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/deso---demografiska-statistikomraden/>. (Hämtad 25 april 2023.)
- Statistikmyndigheten SCB (2020). *Rikstäckande områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation: Slutrapportering av uppdrag till Statistiska centralbyrån att ta fram en rikstäckande områdesindelning för statistisk uppföljning av socioekonomisk segregation*. Örebro: Statistiska Centralbyrån.
- Wolf-Watz, O. (2023). ”Idrottens insatser för att motverka segregation” i Centrum för idrottsforskning, *Idrott och segregation – om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle*. Rapport 2023:2.